

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2018. május 22.

FIZIKA

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2018. május 22. 8:00

Időtartam: 120 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Fontos tudnivalók

A feladatlap megoldásához 120 perc áll rendelkezésére.

Olvassa el figyelmesen a feladatok előtti utasításokat, és gondosan ossza be idejét!

A feladatokat tetszőleges sorrendben oldhatja meg.

Használható segédeszközök: zsebszámológép, függvénytáblázatok.

Ha valamelyik feladat megoldásához nem elég a rendelkezésre álló hely, a megoldást a feladatlap üres oldalain, illetve pótlapokon folytathatja a feladat számának feltüntetésével.

Itt jelölje be, hogy a második rész 3/A és 3/B feladatai közül melyiket választotta (azaz melyiknek az értékelését kéri):

3/

ELSŐ RÉSZ

Az alábbi kérdésekre adott válaszlehetőségek közül pontosan egy jó. Írja be ennek a válasznak a betűjelét a jobb oldali fehér négyzetbe! (Ha szükséges, számításokkal ellenőrizze az eredményt!)

1. Egy autó száguld az országúton, amely egy dombon vezet keresztül. Mit állíthatunk arról a nyomóerőről, amelyet az út fejt ki az autóra a domb tetején?

- A) Kisebb, mint az autóra ható nehézségi erő.
- B) Akkora, mint az autóra ható nehézségi erő.
- C) Nagyobb, mint az autóra ható nehézségi erő.

2 pont

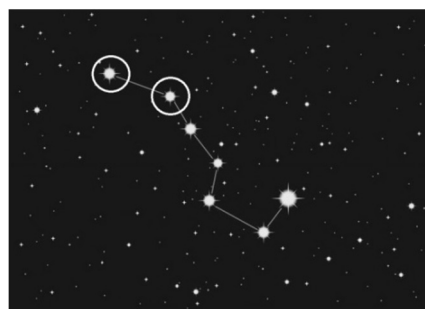
2. Melyik állítás érvényes az ideális gázok izoterm állapotváltozására?

- A) Nincs hőközlés.
- B) Nincs belsőenergia-változás.
- C) Nincs munkavégzés.

2 pont

3. Melyik két objektum van egymástól távolabb: a Nagy Medve csillagkép (Göncölszekér) két megjelölt csillaga, vagy a Föld és a Nap?

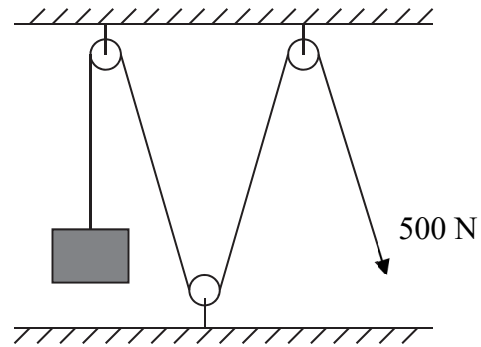
<http://vilagbiztonsag.hu>

- A) A Föld és a Nap.
- B) A Göncölszekér két csillaga.
- C) Körülbelül egyforma távolságra vannak.
- D) A Föld ellipszispályája miatt évszakonként változik.

2 pont

4. Terhet szeretnénk felemelni a mellékelt rajznak megfelelő csigasor segítségével. Körülbelül mekkora terhet tudunk felemelni 500 N erő kifejtésével?

- A) Körülbelül 50 kg-ot.
B) Körülbelül 100 kg-ot.
C) Körülbelül 150 kg-ot.
D) Körülbelül 200 kg-ot.

2 pont

5. Hol halad gyorsabban a fény: a szoba levegőjében vagy egy pohár vízben?

- A) Levegőben.
B) Vízben.
C) A fény minden közegben egyforma gyorsan halad, hiszen a fénysebesség természeti állandó.

2 pont

6. Két egyforma üdítő palackot azonos hőmérsékletű, hideg üdítővel töltünk meg. Az egyik palackot az ábrán látható módon alufóliába csomagoljuk, majd a palackokat a napon hagyjuk. Melyik palackban melegszik fel jobban az üdítő, ha mindkettőt 10 percre hagyjuk a napon?

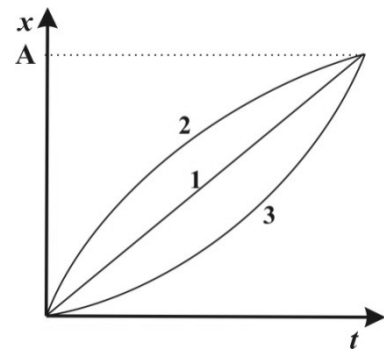

Copyright © 2013 Ulrich Finckh

- A) A fóliával csomagolt palackban melegszik fel jobban, mert a fémek jó hővezetők.
B) A fólia nélküli palackban melegszik fel jobban, mivel a fólia visszaveri a ráeső napsugárzást.
C) A két palackban azonos mértékben melegszik fel az üdítő.

2 pont

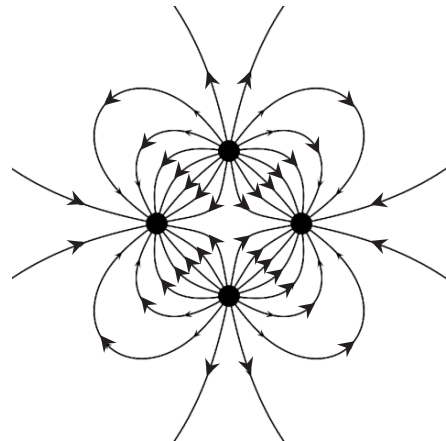
7. A mellékelt grafikonon három, az x tengely mentén mozgó test hely-idő grafikonját láthatjuk. Melyik test tette meg a legrövidebb utat, amíg az origóból az A pontba ért?

- A) Az 1-es test.
B) A 2-es test.
C) A 3-as test.
D) Egyforma hosszúságú utat tettek meg.

2 pont	
--------	--

8. Az alábbi rajzon négy pontszerű, egyforma nagyságú töltés által létrehozott erővonalrendszer látható. Mit mondhatunk a töltések előjeléről?

- A) A töltések mindegyike azonos előjelű.
B) A töltések közül három egyforma előjelű, egy pedig ezekkel ellentétes.
C) A töltések közül kettő pozitív, kettő pedig negatív előjelű.

2 pont	
--------	--

9. A Nap melegíti a Földet. Hogyan jut el a Földre a Nap melege?

- A) Elektromágneses hullámok formájában.
B) Láthatatlan, töltött részecskék kisugárzásával.
C) A kozmosz hővezetése révén.

2 pont	
--------	--

10. Egy biciklista ugrásáról készült a sorozatfelvétel. Milyen térbeli görbe mentén mozog a bicikli és a kerékpáros közös tömegközéppontja? (A közegellenállás elhanyagolható.)

Kép: www.radshot.com

- A) Körív
B) Parabola
C) Hiperbola
D) Szinuszgörbe

2 pont

11. Azonos hőmérsékletű, forró, homogén testek valamelyikének segítségével szeretnénk felmelegíteni egy szobát. Melyikkel lehet a legnagyobb mértékű melegedést elérni?

- A) Amelyiknek legnagyobb a tömege.
B) Amelyiknek legnagyobb a fajhője.
C) Amelyik esetében legnagyobb a fajhőjének és tömegének hányadosa.
D) Amelyik esetében legnagyobb a fajhőjének és tömegének a szorzata.

2 pont

12. Két egyforma pontszerű, pozitív Q töltésű test egymástól R távolságra helyezkedik el, közöttük ekkor F elektrosztatikus taszítóerő ébred. Mekkora kellene változtatnunk a töltéseket (Q'), hogy a köztük fellépő taszítóerő $2R$ távolságból is F legyen?

- A) $Q' = Q\sqrt{2}$
B) $Q' = 2Q$
C) $Q' = 4Q$

2 pont

13. Kinek a nevéhez fűződik az atommag felfedezése?

- A) Niels Bohr
- B) Werner Heisenberg
- C) Max Planck
- D) Ernest Rutherford

	☐
2 pont	☐

14. Egy h magasságból leeső labda $h/2$ magassáig pattan vissza. Mekkora sebességgel indult felfelé, ha v sebességgel ért talajt?

- A) $\frac{v}{2}$
- B) $\frac{v}{\sqrt{2}}$
- C) $\frac{v}{2\sqrt{2}}$

	☐
2 pont	☐

15. Három teljesen egyforma izzó párhuzamosan van kapcsolva állandó kapcsolási feszültségű áramforrásra. Két izzó azonban selejtes, ezért néhány másodpercenyi működés után kiégnek. Hogyan változik ennek hatására a harmadik izzó fénye?

- A) A harmadik izzó a változatlan feszültség következtében azonos fényerővel fog világítani.
- B) A harmadik izzó a megnövekedett áramerősség hatására erőbben fog világítani.
- C) A harmadik izzó a rendszer megnövekedett ellenállása miatt kisebb fényerővel fog világítani.

	☐
2 pont	☐

16. Egy tárgyról nagyított, egyenes állású képet szeretnénk előállítani tükör segítségével. Hogyan járjunk el?

- A) Használjunk homorú tükört, és a tárgy legyen a fókusz távolságon kívül.
- B) Használjunk homorú tükört, és a tárgy legyen a fókusz távolságon belül.
- C) Használjunk domború tükört, és a tárgy legyen a fókusz távolságon kívül.
- D) Használjunk domború tükört, és a tárgy legyen a fókusz távolságon belül.

	☐
2 pont	☐

17. A ${}^{40}_{19}\text{K}$ izotóp β^- -bomlással átalakul. Milyen izotóp keletkezik?

- A) ${}^{39}_{19}\text{K}$
- B) ${}^{39}_{18}\text{Ar}$
- C) ${}^{40}_{20}\text{Ca}$
- D) ${}^{40}_{18}\text{Ar}$

2 pont	
--------	--

18. Körülbelül mekkora a Föld gravitációs vonzása a földfelszín felett R_F magasságban? (R_F a Föld sugara.)

- A) Ugyanakkora, mint a felszínen.
- B) Körülbelül a fele a felszínen mértnek.
- C) Körülbelül a negyede a felszínen mértnek.
- D) Nulla, ilyen messze már nem hat a Föld gravitációja.

2 pont	
--------	--

19. Mi az összefüggés egy atommag tömegdefektusa (tömeghiánya) és kötési energiája között?

- A) Nincs közvetlen összefüggés egy atommag tömegdefektusa és kötési energiája között.
- B) A tömegdefektus fordítottan arányos a kötési energiával.
- C) A tömegdefektus egyenesen arányos a kötési energiával.

2 pont	
--------	--

20. Egy 5 m magas épület tetején állva két követ hajítunk el azonos nagyságú sebességgel – az egyiket függőlegesen felfelé, a másikat pedig függőlegesen lefelé. Melyiknek lesz nagyobb a sebessége, amikor eléri az épület aljánál a talajt? (A közegellenállás elhanyagolható.)

- A) Annak, amelyiket lefelé hajítottuk.
- B) Annak, amelyiket felfelé hajítottuk.
- C) Egyforma sebességgel érik el a talajt.

2 pont	
--------	--

MÁSODIK RÉSZ

Oldja meg a következő feladatokat! Megállapításait – a feladattól függően – szövegesen, rajzzal vagy számítással indokolja is! Ügyeljen arra is, hogy a használt jelölések egyértelműek legyenek!

1. Egy sík felületen mozgó, pontszerű test egy adott pontból a $t = 0$ időpillanatban indul el. Sebességének nagysága $v = 10$ m/s, gyorsulásának nagysága $a = 6$ m/s². A mozgás során mindkét mennyiség nagysága végig állandó marad.

- a) Milyen mozgást végez a test?
- b) Mikor ér vissza a test a kiindulási pontba, és mozgása során mekkora lesz a legnagyobb távolsága ettől a ponttól?

a)	b)	Összesen
3 pont	12 pont	15 pont

2. Olvassa el figyelmesen az alábbi szöveget, és a benne található információk segítségével válaszoljon az alábbi kérdésekre!

Ónos eső

kép forrása <http://superiorhitek.hu>

Az ónos eső fagypont alá hűlt, folyékony vízcseppekből álló csapadék, mely a talajra hullva azonnal megfagy, jégbevonatot képez. Kialakulásának oka, hogy a légkörben a felső és alsó hideg légrétegek közé a víz fagyáspontjánál magasabb hőmérsékletű légréteg szorul. Ilyenkor a felső rétegben keletkező hó a középső rétegben esőcseppé olvad, majd az alsó, fagyos légrétegben fagypont alá hűl, de nem szilárdul meg, úgynevezett túlhűtött állapotba kerül. Ennek oka, hogy a cseppben a kristályosodást segítő szennyeződések nincsenek jelen, nem indul el a kristálytani rend kialakulása, noha a hőmérséklet ezt már lehetővé tenné. Az esőcsepp a földet éréskor válik szilárd halmazállapotúvá. A halmazállapot-változást a talajjal való ütközés indítja el, és igen gyorsan zajlik le.

(a Wikipédia alapján)

- A felhőből aláhulló hópihe a talaj közelében túlhűlt vízcseppé válik. Írja le, hogy a hópihe az útja során mikor vett fel, illetve adott le hőt a környezetének, és milyen hőmérséklet- és halmazállapot-változással járt a termikus kölcsönhatás!
- Amikor a vízcseppek a felszínnel ütköznek és megfagynak, hó szabadul fel. Miért?
- Mennyi hó szabadul fel egy 0,2 g tömegű, 0 °C hőmérsékletű vízcsepp megfagyásakor?

A víz hőtani adatai	
fajhő	4183 J/kg·K
forráshő (100 °C-on)	2257 kJ/kg
olvadáshő	335 kJ/kg

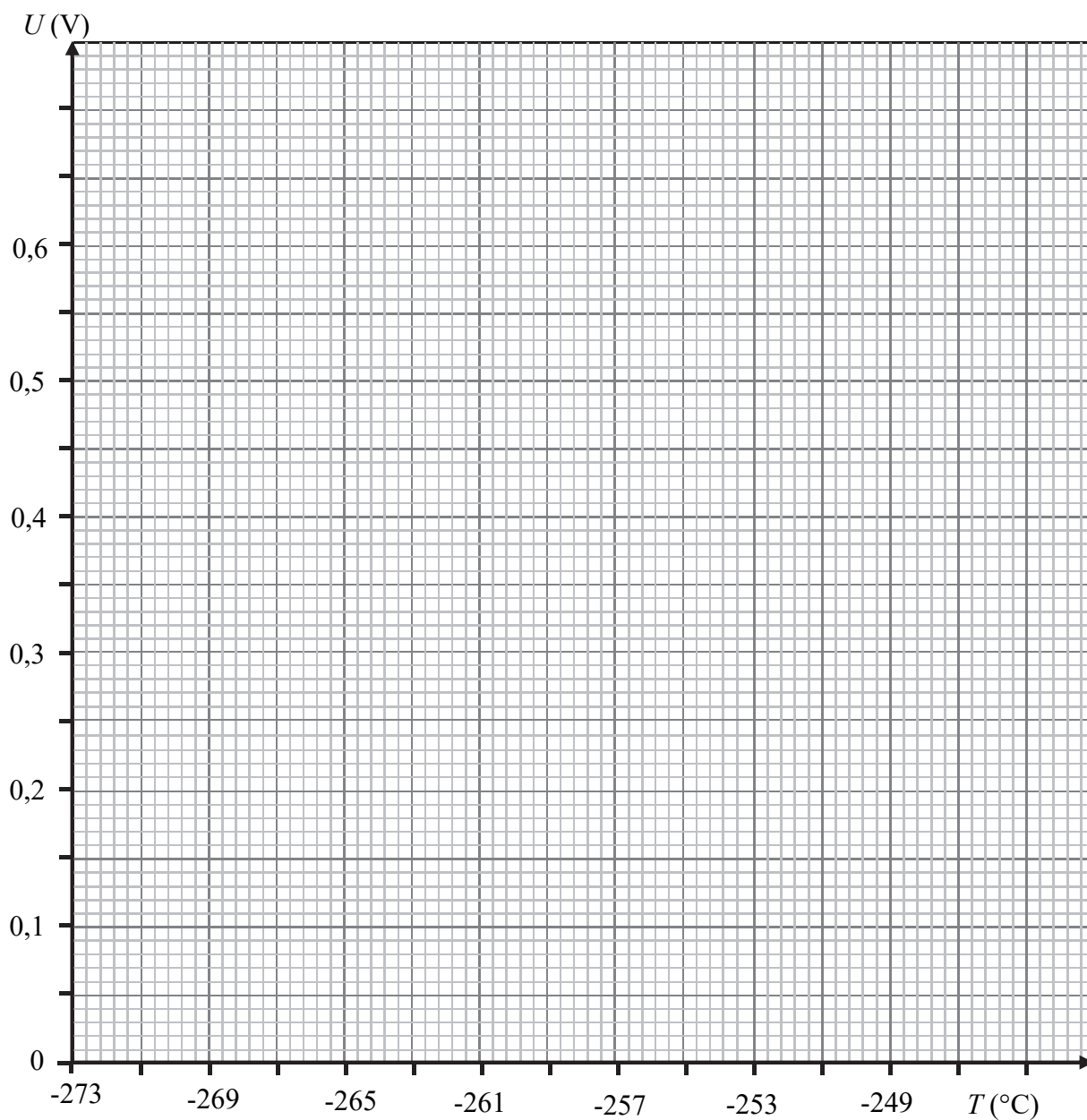
a)	b)	c)	Összesen
8 pont	3 pont	4 pont	15 pont

A 3/A és a 3/B feladatok közül csak az egyiket kell megoldania. A címlap belső oldalán jelölje be, hogy melyik feladatot választotta!

3/A Egy kísérletben alacsony hőmérsékleten vizsgálták a fémek vezetőképességét. Először egy „A” anyagból készült drótdarabot kötöttek egy áramkörbe, és 1 A áramerősség esetén megmérték különböző hőmérsékletértékek mellett a rá jutó feszültséget. Azután ugyanezt a kísérletet megismételték egy „B” anyagból készült drótdarabbal is. A mellékelt táblázat tartalmazza a mért értékeket.

T (°C)	-273	-269	-268	-264	-260	-256	-252	-248
U_A (V)	0,28	0,29	0,30	0,34	0,38	0,42	0,46	0,50
U_B (V)	0	0	0,12	0,20	0,28	0,36	0,44	0,52

- Ábrázolja a táblázatban található adatokat grafikonon!
- Melyik drót ellenállása nagyobb -260 °C-os hőmérsékleten?
Mekkora ez az ellenállásérték?
- Körülbelül mekkora hőmérsékleten lesz a két drót ellenállása egyenlő?
- Melyik drót ellenállása mutat különleges viselkedést alacsony hőmérsékleten?
Mi a különleges viselkedés lényege?

a)	b)	c)	d)	Összesen
8 pont	4 pont	4 pont	4 pont	20 pont

3/B Italunkat szívószállal szeretnénk meginni. Amikor szívószálat használunk, a szájüregünket légmentesen lezárjuk a külvilág felé, és a nyelvünkkel, valamint a lágy szájpad segítségével kitérítjük a szájüreget. Ilyen módon a szánkban a nyomást a külső légnyomás 70%-ára tudjuk csökkenteni.

Hogyan és miért jut a szívószálon keresztül az ital a szánkba ilyenkor?

Miért jelent problémát a szívószál használata szempontjából, ha az oldalán egy kis lyuk keletkezik?

Legfeljebb milyen hosszú függőleges helyzetű szívószálat használhatunk víz felszíváshoz eredményesen, ha a külső légnyomás 10^5 Pa? A víz sűrűsége 1000 kg/m^3 .

Hogyan változik ez a hosszúság, ha a víznél kisebb sűrűségű alkoholos italt, illetve ha nagyobb sűrűségű cukrozott italt szívunk fel a szívószállal?

Hogyan változik az eredményesen használható szívószál maximális hossza, ha a szívószálat nagyon magas hegyen használjuk?

Összesen
20 pont

Figyelem! Az értékelő tanár tölti ki!

	pontszám	
	maximális	elért
I. Feleletválasztós kérdéssor	40	
II. Összetett feladatok	50	
Az írásbeli vizsgarész pontszáma	90	

_____

dátum

_____

javító tanár

	pontszáma egész számra kerekítve	
	elért	programba beírt
I. Feleletválasztós kérdéssor		
II. Összetett feladatok		

_____

dátum

_____

dátum

_____

javító tanár

_____

jegyző